

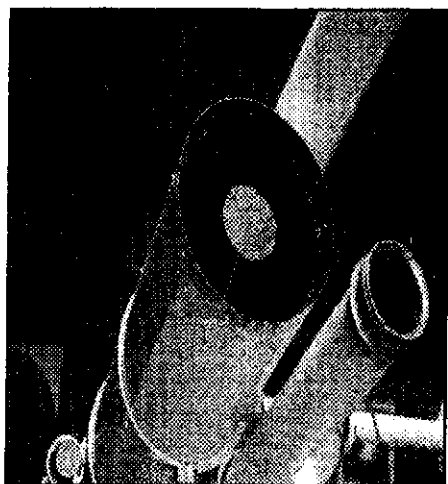
Představujeme vám:

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM ČESKÉ BUDĚJOVICE

Přijždíme do jihočeské metropole a vydáváme se směrem do centra, protože hvězdárna leží v samém středu města, v Háječku při soutoku Vltavy s Malší (jen 5 - 10 minut chůze od náměstí Přemysla Otakara II.).

Koncem 20. let vznikla v Českých Budějovicích Jihočeská astronomická společnost (JAS), což byl oficiální spolek astronomů amatérů, jehož hlavním cílem bylo vybudovat lidovou hvězdárnu. To se povedlo o několik let později. V roce 1931 započala vlastní stavba a roku 1937 byla hvězdárna za účasti veřejnosti slavnostně otevřena.

Hlavním přístrojem hvězdárny se stal zrcadlový dalekohled typu Cassegrain 310/4000 mm výroby Ing. Rolčíka. Později přibýly refraktory 150/1870 a 110/1130 mm vyrobené firmou Merz Mnichov kolem roku 1890. Jeden z nich dostala hvězdárna darem, druhý zakoupila z pozůstalosti. Na společné montáži, která je včetně motoru a kardanového převodu původní, je kromě výše zmíněných přístrojů a hledáčku také malá fotografická komora Trioplan

Dalekohledy v kopuli hvězdárny

1:4,5/360 Meyer Görlitz. Zevnitř na pětimetrové kopuli je zavěšena mapa Měsíce z 1. republiky, ručně kreslená členy JASu.

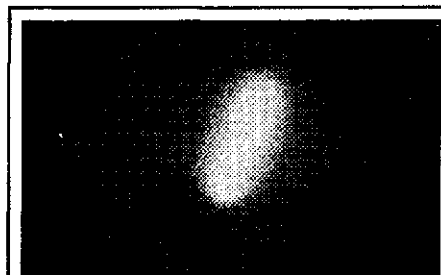
V roce 1971 byla otevřena nová část budovy, včetně planetária a kinosálu. Zvenku válcově vyhlížející planetarium má průměr 8,5 m a kapacitu 80 míst. Panorama města a okolí (při pohledu se střechy planetária) je dílem akademického malíře Jiřího Tichého. Malé Zeissovo projekční planetarium (typ ZKP-1) umožňuje promítání asi šesti tisíc hvězd (včetně celé jižní oblohy), Slunce, Měsíce, planet, Mléčné dráhy a několika deep-sky objektů. Výhodou menších planetárií je větší kontakt přednášejícího s publikem, což má význam zejména při školních pořadech (např. děti si mohou sami ukázat některá souhvězdí). Vybavení kinosálu (kapacita stejná jako v planetáriu, tedy 80 osob) dovoluje promítání filmů a diapozitivů, uvádění videopořadů i počítačovou projekci. Ze stálé výstavy zaujme například historicky vyhlížející 8 cm čočkový dalekohled (Reinfelder & Hertel) z odkazu syna česko-budějovického astronoma amatéra J. J. Zinka, nebo nástěnná mapa světa s vyznačenými časovými pásmy, nad kterou ukazuje několik hodin čas ve vybraných městech. Ve foyeru se konají výtvarné a fotografické výstavy s astronomickou nebo příbuznou tematikou.

HaP v Českých Budějovicích se zaměřuje především na popularizační činnost. Odborná pozorování se vzhledem k zhoršeným pozorovacím podmínkám ve městě (vadí přsvětlení oblohy a okolní stromy) dnes v podstatě neprovádějí. Pro svůj odborný a výzkumný program (planety, komety) využívá HaP ČB

přístrojů observatoře na Kleti (viz. *Astropis* 3/94, str. 18), kde jsou nesrovnatelně lepší podmínky. Hvězdárna a planetarium jsou otevřeny ve všední dny, kdy je navštěvují především školní výpravy. V úterý probíhá pravidelně večerní pozorování oblohy dalekohledy, každý čtvrtek v podvečer se konají pořady pro děti. Jednou týdně se zde schází Klub mladých astronomů, určený žákům vyšších ročníků základních a studentům středních škol. Kromě toho jsou pořádány pro veřejnost i další akce (např. Soboty na hvězdárně s celodenním programem, mimořádné pozorování zajímavých úkazů, přednášky, apod.).

Až budete mít někdy cestu poblíž, zajděte se na Zátokovo nábřeží podívat, vaší návštěvu si jedna z nejstarších lidových hvězdáren u nás určitě zaslouží!

Jiří Kubánek

MĚSÍC & JUPITER 5.8.1995

5. srpna tohoto roku proudily Petřínem davy návštěvníků za hudebním zážitkem na největší sportovní stadión světa. (Na Strahově se konal koncert skupiny Rolling Stones.) Pesimistické předpoklady, že vzhledem k této akci bude večer obloha přsvětlena tak, že se v její záři ztratí i Měsíc, se naštěstí nepotvrdily.

A tak kromě Měsíce byly toho večera vidět i blízky Jupiter a nedaleký Antares. Přes 1° jižně od Měsíce se nacházel Jupiter. Nejhezčí pohled na tuto konjunktci byl malým dalekohledem s větším zorným polem. Byl to skutečně pěkný zážitek vidět v dalekohledu současně našeho souputníka a měsíce jiné planety. Konkrétně šlo o Jupiterovi satelity Europa a Ganymed na jedné a Kallisto na straně druhé. Snímek (nahore) byl pořízen statickou expozicí 17 minut pomocí základního objektivu 1:2,8/50 při cloně 8 na Fomapan 100 od 21 h 20 min SEČ.

Jiří Kubánek